

Ризикована сексуальна поведінка, як основний фактор інфікування ВІЛ трудових мігрантів – жителів Закарпаття

Миرونюк І.С.* , Слабкий Г.О.**

*Ужгородський національний університет

**ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

ВІЛ-інфекція/СНІД є класичним представником поведінкових антропонозних інфекційних захворювань. Уразливість окремого індивідуума або групи населення щодо ВІЛ зумовлена саме особливостями їх поведінки та поведінки їхнього оточення, що підвищує ризик контакту з джерелом ВІЛ. В останні роки в Україні основною рушійною силою поширення ВІЛ-інфекції серед різних груп населення є ризикована сексуальна поведінка. Це призвело до того, що, за даними Українського центру профілактики та боротьби із СНІДом, з 2007 року саме статевий шлях інфікування посідає чільне місце серед нових зареєстрованих випадків ВІЛ-інфекції в країні. Ризикована щодо інфікування ВІЛ та інфекціями, що передаються переважно статевим шляхом сексуальна поведінка характерна для цілої низки уразливих груп населення. Зокрема це стосується, за даним ЮНЕЙДС, і мігрантів та мобільних груп населення. Це обумовлено впливом соціально-культурних факторів, типових для положення мігрантів, на стан здоров'я, їх економічною ситуацією, зниженням доступності до медичних послуг або їх повною відсутністю та іншим соціально-економічними факторами. В той же час, одним з найбільш значущих факторів підвищення ризику інфікування ВІЛ серед трудових мігрантів є зміна поведінки, в тому числі і сексуальної, у порівнянні з регіоном постійного проживання, яке пов'язано із зміною ступеню соціального контролю за мігрантом.

Метою нашої роботи було проведення оцінки ризикованості сексуальної поведінки різних груп осіб, пов'язаних з трудовою міграцією, що є жителями Закарпаття.

Для досягнення поставленої мети нами було проведено спеціальне поведінково-епідеміологічне дослідження серед ВІЛ-позитивних осіб, взятих на диспансерний облік протягом останніх чотирьох років.

Дослідження проводилось методом анонімного анкетування ВІЛ-позитивних осіб, пов'язаних з трудовою міграцією за межі області. Окремим блоком питань визначались поведінкові особливості респондентів, що можуть підвищувати ризик інфікування ВІЛ: особливості сексуальної поведінки при перебуванні на заробітках; практики та культура використання презервативу; інформованість про ВІЛ-статус статевих партнерів.

Всього було проанкетовано 69 ВІЛ-позитивних осіб, що були виявлені та поставлені на диспансерний облік протягом останніх чотирьох років та відповідали критеріям відбору цільової групи дослідження: наявність епізодів виїзду на заробітки за межі області на період не менше одного місяця протягом останніх трьох років особисто респондента та/або його постійного

сексуального партнера. В групі ВІЛ-позитивних осіб, що визначено як пов'язаних з трудовою міграцією, 37 (53,6%) чоловіків та 32 (46,4%) жінок.

Респонденти були об'єднані в окремі підгрупи по рівню залучення до трудової міграції:

Група А – власне трудові мігранти: особа сама є трудовим мігрантом, виїздить на заробітки сама (без постійного статевого партнера);

Група Б – трудові мігранти в парі: особи, що виїзять зі своїм постійним статевим партнером (чоловіком/жінкою) в один регіон міграції;

Група В – постійний статевий партнер трудового мігранта: особа, яка особисто не виїздить на заробітки, але являється постійним сексуальним партнером трудового мігранта.

Оцінка рівня ризикованості сексуальної поведінки респондентів в даних групах проводилася шляхом аналізу відповідей на питання анкети щодо епізодів статевих контактів з випадковими партнерами, зокрема в регіоні міграції; практики використання презервативу при статевих контактах з випадковими партнерами, інформованість щодо ВІЛ-статусу статевих партнерів.

В результаті було визначено, що ризикована сексуальна поведінка (випадкові сексуальні контакти) виявлено у переважній більшості ВІЛ-позитивних чоловіків групи А та Б. Осіб, віднесених до групи В серед опитаних ВІЛ-позитивних чоловіків не було. Так, численні статеві контакти відмічають 68,9% (20 осіб) групи А та 75,0% (6 осіб) групи Б. Отриманні дані особливо насторожують при співставленні з результатами аналізу відповідей на питання щодо практик використання презервативу в регіоні міграції: так безпечну сексуальну поведінку (використання презервативу при кожному сексуальному контакті) відмічають лише 7 респондентів: 5 осіб (17,2% опитаних) із групи А та 2 особи із групи Б, що склало 25,0% опитаних чоловіків даної групи. Відмітили, що інформовані про ВІЛ-статус усіх своїх статевих партнерів лише 20,7% чоловіків групи А та 25% групи Б.

Серед ВІЛ-позитивних жінок найбільш чисельною виявилася група В - постійний статевий партнер трудового мігранта: особа, яка особисто не виїздить на заробітки, але являється постійним сексуальним партнером трудового мігранта – 19 осіб, що склало 59,3% опитаних ВІЛ-позитивних жінок. Аналіз відповідей на питання анкети щодо випадкових сексуальних контактів ВІЛ-позитивних жінок, пов'язаних з трудовою міграцією показав, що найбільш ризиковану сексуальну поведінку відмічають респонденти групи Б, що мігрують на заробітки разом зі постійним своїм статевим партнером. Так, 50,0% опитаних жінок даної групи мали епізоди випадкових статевих контактів в регіоні міграції без використання презервативу. Найменш ризикована сексуальна поведінка констатована у жінок групи В, в той же час в цій групі високий ризик інфікування ВІЛ від свого постійного сексуального партнера чоловіка, який є трудовим мігрантом. Інформованість щодо ВІЛ-статусу усіх статевих партнерів у жінок усіх трьох груп не перевищує 14,3%.

Отримані результати дослідження дають підстави зробити висновок, що поведінкові ризики та їх частота в різних підгрупах трудових мігрантів та їх найближчого оточення суттєво відрізняються. Так, найбільш уразливою групою є трудові мігранти-чоловіки, що одноосібно, без свого постійного статевого партнера виїздять на заробітки. Найбільш безпечна щодо інфікування ВІЛ особиста сексуальна поведінка виявляється у опитаних ВІЛ-позитивних жінок, які самі не виїздять на заробітки за межі постійного місця проживання, але їх постійні статеві партнери є трудовими мігрантами. Хоча саме ця група є найбільш вразлива до інфікування як статеві партнери трудових мігрантів – групи, представникам якої характерна найбільш ризикована сексуальна поведінка.